

การประเมินผลการเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา : การศึกษาเฉพาะกรณี
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

นายมนตรี อมัตร์รักษ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรีศึกษาศาสตร์บัณฑิต

ภาควิชา ศึกษาศาสตร์

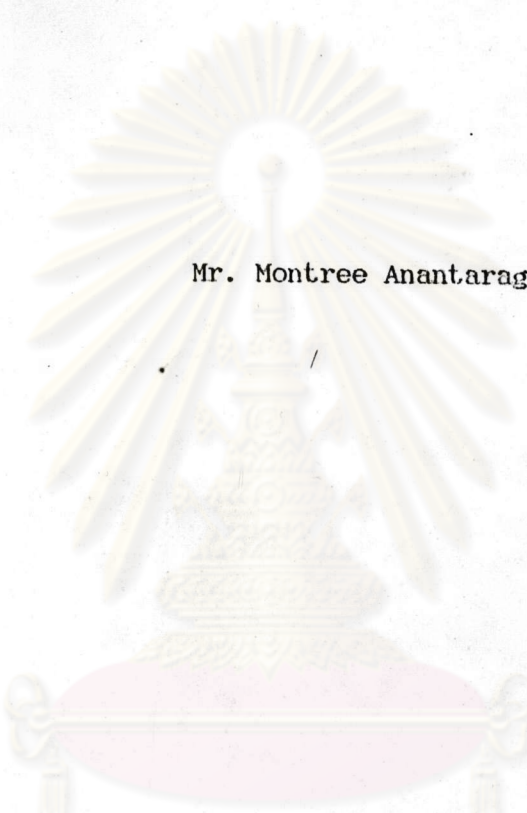
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2532

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ISBN 974-576-868-5

AN EVALUATION OF LEARNING ACHIEVEMENT IN AN ELEMENTARY SCHOOL :
A CASE STUDY IN THE NORTHEASTERN REGION

Mr. Montree Anantarag

A Dissertation Submitted in Partial Fulfilment of the Requirements

for the Degree of Doctor of Philosophy

Department of Educational Research

Graduate School

Chulalongkorn University

1989

ISBN 974-576-868-5

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การประเมินผลการเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา : การศึกษาเฉพาะกรณีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

โดย

นาย มนต์รี อัมรินทร์

สาขาวิชา

การวัดและการประเมินผลการศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์ ดร.อุทุมพร จามรมาน

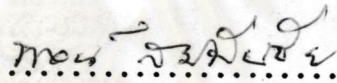
รองศาสตราจารย์ ดร.สุภางค์ จันทวานิช

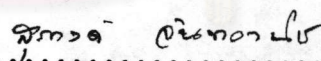
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ขออนุมัติให้นับว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ธาวร วัชรากัญ)

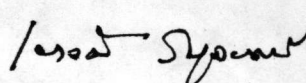
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

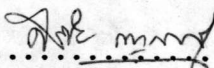

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.พจน์ สะเพียรชัย)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ศาสตราจารย์ ดร.อุทุมพร จามรมาน)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา (ร่วม)
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุภางค์ จันทวานิช)

..... กรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.สมหวัง นิธิยานันต์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.เยาวดี วิบูลย์ศรี)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย กาญจนวาสี)

มนตรี อโนตริภักย์ : การประเมินผลการเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา : การศึกษาเฉพาะกรณี
 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (AN EVALUATION OF LEARNING ACHIEVEMENT IN AN
 ELEMENTARY SCHOOL : A CASE STUDY IN THE NORTHEASTERN REGION) อ.ที่ปรึกษา:
 ศ.ดร.อุทุมพร จามรมาน และรศ.ดร.สุภาวดี สันทวานิช, 137 หน้า ISBN 974-576-868-5

การศึกษานี้มีเจตนาบรรยายสภาพการประเมินผลการเรียนในโรงเรียน และวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก
 ต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมและการประเมินผลของครูประถมศึกษา ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีเชิง-
 คุณภาพ และศึกษาเฉพาะกรณีในโรงเรียนประถมศึกษาแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นโรงเรียน
 ขนาดกลางในชนบท

จากการเข้าไปสังเกตอย่างมีส่วนร่วมเป็นเวลา 8 เดือน ในโรงเรียนที่ศึกษาพบว่า ครูในโรง-
 เรียนดังกล่าวมีการประเมินผลการเรียนของนักเรียนใน 3 ลักษณะด้วยกันคือ การประเมินผลการเรียน ตาม
 จุดประสงค์การเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนปลายภาคเรียน และการประเมินผลการเรียนเพื่อตรวจสอบ
 มาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน

การประเมินผลการเรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้นั้น วิธีที่ครูนิยมใช้มากที่สุด ได้แก่การประ-
 เมินด้วยการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน ทั้งจากความสามารถที่เด็กตอบคำถาม การทำแบบฝึกหัด การอ่าน
 และการเขียน ตลอดจนความเร็วในการทำงาน วิธีรองลงมาซึ่งครูนิยมใช้ คือ การทดสอบด้วยแบบทดสอบ
 และการประเมินผลการเรียนจากผลการปฏิบัติงานของผู้เรียนตามลำดับ ส่วนการประเมินผลอีก 2 แบบ
 คือ การประเมินผลการเรียนปลายภาคเรียน และการประเมินผลการเรียนเพื่อตรวจสอบมาตรฐานการศึกษา
 ของโรงเรียนนั้น เป็นการประเมินด้วยแบบทดสอบทั้งสิ้น

สภาพการประเมินผล ไม่ว่าจะจะเป็นแบบใดก็ตาม ผู้วิจัย พบว่า ไม่สอดคล้องกับหลักการของการ-
 ประเมินผลการเรียน เพราะไม่ได้มุ่งประเมินเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนหรือพัฒนาการเรียนการสอนให้ดี
 ขึ้น แต่เป็นการประเมินเพื่อเตรียมให้ผู้บริหารตรวจสอบหรือเป็นการประเมินเพื่อให้ผลของการประเมินบรรลุ
 นโยบายและเป้าหมายของผู้บริหารมากกว่า ในด้านการดำเนินการในการประเมินผลที่เกี่ยวข้องกับการใช้แบบ
 ทดสอบนั้น ยังขาดระบบและวิธีการในการดำเนินการสอบที่ดี

พฤติกรรมและการประเมินของครูดังกล่าวข้างต้น เป็นผลจากปัจจัย และองค์ประกอบหลายประการ
 ที่สำคัญก็คือ นโยบายและเป้าหมายของผู้บริหารที่คาดหวังว่านักเรียนแต่ละคนจะต้องมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 ค่อนข้างสูง การนิเทศและการติดตามผลของผู้บริหารยังขาดความต่อเนื่อง และไม่กระทำอย่างจริงจัง นอก-
 จากนี้ยังมีปัจจัยอื่น ๆ เช่น ผู้ปกครองไม่สนใจเรื่องการประเมินผล อีกทั้งผู้เรียนขาดความเอาใจใส่ ขาด-
 ความกระตือรือร้น และขาดแรงจูงใจในการเรียน

ภาควิชา ศึกษาศาสตร์
 สาขาวิชา การวัดและประเมินผลการศึกษา
 ปีการศึกษา 2532

ลายมือชื่อนิติศ
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อโนตริภักย์

MONTREE ANANTARAG : AN EVALUATION OF LEARNING ACHIEVEMENT IN AN ELEMENTARY SCHOOL. THESIS ADVISORS : PROF. UTUMORN JAMORNMAN, Ph.D., ASSO. PROF. SUPANG CHANTAVANICH, Ph.D., 137 PP. ISBN 974-576-868-5

This study aimed to describe how elementary school teachers evaluate student performances, and to analyze their evaluating behavior effected by various factors. Using qualitative techniques, this case study was conducted in a middle-size elementary school in the rural area of the Northeast of Thailand.

For 8 months of participant-observation of the school staff members and students, the researcher found that there were three types of evaluation employed : an evaluation according to learning objectives, an evaluation for grading such as giving final exams in each term, and an evaluation for classifying learning achievement level.

In an evaluation according to learning objectives, it was observed that the most preferred method was observation of students' ability to answer questions, ability to read and write, ability to do exercises, as well as time spent in doing school works. The next most preferable methods were evaluation from testing and evaluation from students practical performance, respectively. The other two types of evaluation were given in the form of testing.

It was noted that none of these evaluation methods conformed with learning evaluation principles. This is because they were not aimed to evaluate the improvement of the learning-teaching achievement but to provide the data for the administrators to be examined, as well as to meet administrators' goals and policy. In addition, the findings indicated that, in administering evaluation by testing, teachers showed the lack of good testing procedure.

Teachers' evaluating behaviors described above resulted from many factors. The important ones consisted of high expectation in learning achievement from administrators, and the lack of continuing supervision and follow-up programs from supervisors and administrators. Other factors included : less attention from parents in evaluating their children's learning achievement, and students' less attention, less enthusiasm and less motivation in learning.

ภาควิชา ศึกษาศาสตร์
สาขาวิชา การวัดและประเมินผลการศึกษา
ปีการศึกษา 2532

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือของ ศาสตราจารย์ ดร.อุทุมพร จามรมาน และรองศาสตราจารย์ ดร.สุภางค์ จันทวานิช ซึ่งสละเวลาให้ความช่วยเหลือ แนะนำ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่งมาโดยตลอด ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้ง และ ตระหนักในพระคุณของท่านเป็นอย่างสูงยิ่ง

หน่วยงานที่ผู้วิจัยไม่อาจลืมได้ คือ โรงเรียนที่ผู้วิจัยเข้าไปศึกษาที่ได้ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลเพื่อการวิจัยเป็นอย่างดี ตลอดจนรองศาสตราจารย์ ดร.ประสาท อิศรปรีดา ที่ช่วยชี้แนะ และให้คำแนะนำในการเขียนวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ศาสตราจารย์ ดร.พจน์ สะเพียรชัย ศาสตราจารย์ ดร.สมหวัง นิธิยานิวัดน์ รองศาสตราจารย์ ดร.เยาวดี วิบูลย์ศรี และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย กาญจนวาสิ ได้กรุณาเสียสละเวลาและอนุเคราะห์เป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รวมทั้งให้คำแนะนำ เพื่อความสมบูรณ์ของงานวิจัยฉบับนี้ ซึ่งเป็นความกรุณาที่มีคุณค่าอย่างยิ่ง

มนตรี อเนตรรักษ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
รายการตารางประกอบ	ญ
รายการแผนภูมิประกอบ	ฎ
รายการแผนที่ แผนที่ประกอบ	ฏ

บทที่ 1

1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
สมมติฐานของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
การประเมินผลการเรียน	8
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดผลและประเมินผล	
การเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา	15

บทที่	หน้า	
3	วิธีดำเนินการวิจัย	27
	การเลือกกรณีศึกษา	27
	ข้อมูลที่ต้องการในการวิจัย	29
	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	30
	วิธีการเข้าโรงเรียนเพื่อรวบรวมข้อมูล	40
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	41
	การตรวจสอบข้อมูล	46
	การวิเคราะห์ข้อมูล	47
	การนำเสนอข้อมูล	48
4	ชุมชนและโรงเรียน	49
	ชุมชนและผู้ปกครองนักเรียน	49
	โรงเรียน	54
	ห้องเรียน	56
	ครู	57
	นักเรียน	65
	การนิเทศและการติดตามผลของผู้บริหาร	68
5	สภาพและพฤติกรรม การประเมินผลการเรียนของครู	71
	การประเมินผลการเรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้	72
	การประเมินผลการเรียนปลายภาคเรียน	90
	การประเมินผลการเรียนเพื่อตรวจสอบมาตรฐาน	
	การศึกษาของโรงเรียน	102
	ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อพฤติกรรม การประเมินของครู	111

บทที่	หน้า
6 สรุปลผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	117
สรุปลผล	117
อภิปรายผล	124
ข้อเสนอแนะ	135
บรรณานุกรม	138
ภาคผนวก	145
ประวัติผู้เขียน	163

 ศูนย์วิทยพัทพักร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการตารางประกอบ

ตารางที่	หน้า
1 การสังเกตพฤติกรรมของครูในการประเมินจุดประสงค์การเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 (ภาคเรียนที่ 1)	43
2 การสังเกตพฤติกรรมของครูในการประเมินจุดประสงค์การเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (ภาคเรียนที่ 2)	45
3 ข้อมูลเกี่ยวกับครูบ้านดงเหล็ก	57
4 คะแนนเก็บของนักเรียนที่ได้จากการประเมินจุดประสงค์การเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1	81
5 วิธีการประเมินผลการเรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ของครู ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	85
6 วิธีการประเมินผลการเรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ของครู ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	87
7 วิธีการประเมินผลการเรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ในโรงเรียนบ้านดงเหล็ก	88
8 วิธีการประเมินผลการเรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ จำแนกตามกลุ่มประสบการณ์	89
9 การเปรียบเทียบผลการสอบปลายภาคเรียนที่ดำเนินการสอบ โดยครูโรงเรียนอื่นกับการดำเนินการสอบโดยครูในโรงเรียน	94
10 ข้อมูลการสอบวัดผลปลายภาคเรียนที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2531 กลุ่มโรงเรียนพัฒนา ในเกณฑ์ 60 %	96
11 คะแนนการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียน บ้านดงเหล็กระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในการตรวจสอบ คุณภาพของกลุ่มโรงเรียน	104

ตารางที่

หน้า

12	ข้อมูลการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากคณะกรรมการกลุ่ม และวิชาการสำนักงานกลุ่มโรงเรียนพัฒนา	105
13	ลักษณะการประเมินผลการเรียนของโรงเรียน	110

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการแผนภูมิประกอบ

แผนภูมิที่	หน้า
1 แสดงรูปแบบการจัดการเรียนการสอน	9
2 แสดงรูปแบบการสอนและการประเมินผลการเรียน	10
3 แสดงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาคเรียนที่ 1 ของกลุ่ม โรงเรียนพัฒนา	97

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการแผนที่แผนที่ประกอบ

แผนที่แผนที่	หน้า
1 แสดงที่ตั้งของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	50
2 แสดงที่ตั้งของชุมชน	52
3 แสดงที่ตั้งของโรงเรียน	55

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย